

ROMÂNIA
Institutul
Național de
Statistică

Societatea Română de Statistică

**REVISTA ROMÂNĂ DE STATISTICĂ
ROMANIAN STATISTICAL REVIEW
- SUPLIMENT -**

**ROMÂNIA
SISTEMUL DE EFP DIN EUROPA
RAPORT DE ȚARĂ 2012**

2013

**Institutul Național
de Statistică**

**Societatea Română
de Statistică**

CEDEFOP

Centrul European pentru Dezvoltarea
Formării Profesionale

REFERNET ROMANIA
ROMANIA

Dr. Catalin Ghinararu (coordonator)
Dr. Davidescu(Alexandru) Adriana AnaMaria
Dr. Matei Monica **Dr. Pirciog Speranta**

**REVISTA ROMÂNĂ DE
STATISTICĂ
ROMANIAN STATISTICAL
REVIEW
- SUPPLEMENT -**

ROMÂNIA
**Sistemul de Educatie si Formare
Profesionala din Europa - Raport
de țară
2012**

CUPRINS

Capitolul 1. Factorii externi care influențează sistemul de EFP	5
1.1. Populație și demografie.....	5
1.2. Indicatorii pieței muncii	10
1.3. Nivelul de educație al populației.....	19
Capitolul 2. Furnizarea de educație și formare profesională din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții	26
2.1. Diagrama sistemului național de educație și formare profesională.....	26
2.2. Dispoziția privind IPT reglementată de Guvern	27
2.2.1. Învățământul special	34
2.2.2. Învățământul superior	35
2.2.3 Formarea profesională a adulților	37
2.2.4. Ucenicia la locul de muncă	41
2.3. Alte mijloace de formare.....	42
Capitolul 3. Modelarea calificărilor în domeniul EFP.....	46
3.1. Validarea învățării anterioare	46
3.2. Anticiparea nevoilor de calificare	47
3.3. Calificări	49
3.4. Evaluarea.....	50
Capitolul 4. Promovarea participării la educație și formare profesională	56
4.1. Orientare și consiliere	56
4.2. Stimulente pentru promovarea participării la EFP și a accesului la piața forței de muncă	60
Abrevieri	66
Principalele legi care reglementează furnizarea de EFP	67
Referințe.....	69
Web-site-uri consultate.....	71

Acest raport de țară face parte dintr-o serie de rapoarte privind educația și formarea profesională elaborate pentru fiecare stat membru al UE, plus Norvegia și Islanda, de către membrii ReferNet, o rețea inițiată de către Cedefop (Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale).

Opiniile exprimate în acest raport nu sunt neaparat cele ale Cedefop.

Vă rugăm să observați că rapoartele ReferNet au la bază o structură comună și sunt disponibile la adresa: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/Information-services/vet-in-europe-country-reports.aspx>

Elaborarea acestui raport a fost co-finanțată de către Uniunea Europeană

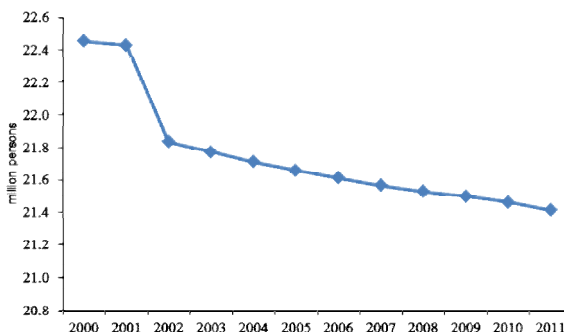
CAPITOLUL 1

FACTORII EXTERNI CARE INFLUENȚEAZĂ SISTEMUL DE Educație și Formare Profesională/EFP

1.1. Populație și demografie

Conform EUROSTAT-ului, la 1 ianuarie 2011, populația României era de 21.414.000 locuitori, cu 48.000 mai puțin decât cea de la 1 ianuarie a anului precedent. Din totalul populației, 10424000 erau bărbați (reprezentând 48,7% din total populație) și 10990000 erau femei (51,3%). Populația a scăzut în mod constant începând cu anul 2000. Între anii 2003 și 2011 a fost observat un puternic declin: de la 21,8 milioane de persoane la aproximativ 21,4 milioane, cauzat deopotrivă de tendințele demografice negative și de procesele de migrație externă.

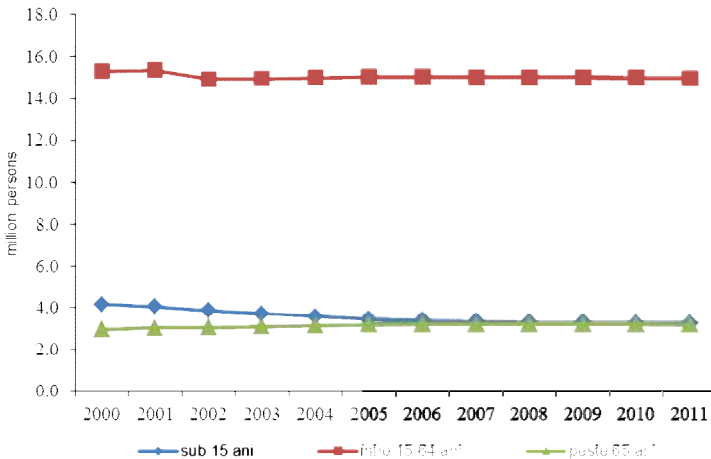
Fig.1.1. Populația totală - România (la data de 1 Ian) 2000-2011

Sursa: Eurostat (Statistici demografice), 2011

Această tendință negativă este și mai relevantă dacă este analizată pe grupe diferite de vârstă. Populația tânără din România la 1 ianuarie (cu vârsta mai mică de 15 de ani), totalizând 4,2 milioane de persoane în anul 2000, a suferit o scădere bruscă, la aproximativ 3,2 milioane de persoane în 2011, având consecințe foarte importante pentru sistemul de învățământ și de formare profesională. Persoanele tinere reprezintă aproximativ 15,1% din populația totală a țării.

Fig.1.2. Populația totală - România (la data de 1 Ian) pe grupe de vârstă

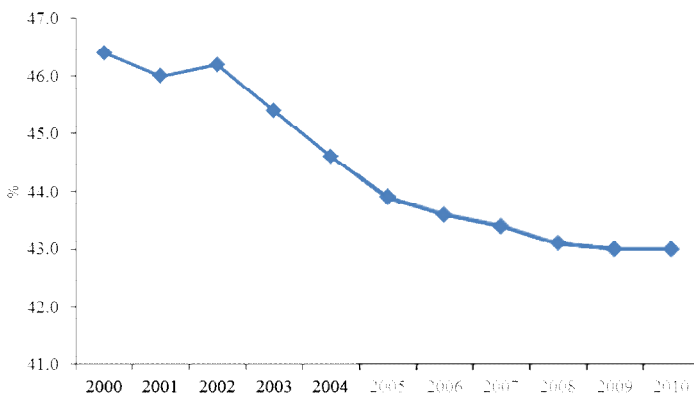
Sursa: Eurostat (Statistici demografice), 2011

Pentru grupa de vârstă 15-64 de ani, populația la 1 ianuarie între 2000-2011 era de aproximativ 15 milioane de persoane. La capătul opus al piramidei de vârstă, persoanele în

etate (cei cu vârsta de 65 ani și peste) a înregistrat o creștere lentă de-a lungul perioadei, atingând valoarea de 3,2 milioane de persoane la începutul anului 2011, aproape de numărul populației incluse în cohorta cu vârsta de 15 ani sau mai puțin.

Un alt indicator relevant pentru contextul demografic și, de asemenea, social și economic din România este Raportul de dependență după vârstă. Potrivit EUROSTAT, tendința pentru perioada de referință 2000-2010 indică o scădere semnificativă, povara asupra populației economic active exprimate de indicele de dependență (raportul dintre populația în vârstă de 65 + și 0-14 la grupa de vârstă 15-64) fiind redus pe parcursul perioadei, de la 46,4% în anul 2000, la 43% la sfârșitul anului 2010.

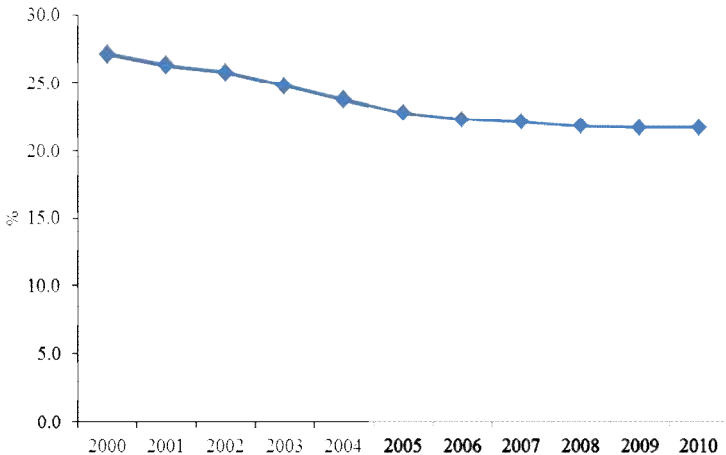
Fig.1.3. Raportul de dependență după vârstă în perioada 2000-2010

Sursa: Eurostat (Statistici demografice), 2011

Aceeași tendință negativă ar putea fi mai bine observată atunci când se analizează raportul de dependență al celor de vârstă tânără: ponderea populației 0-14 ani în populația în vârstă de 15-64 ani a scăzut cu mai mult de 5 puncte procentuale, de la 27% în anul 2000, la aproximativ 21.7% în 2010.

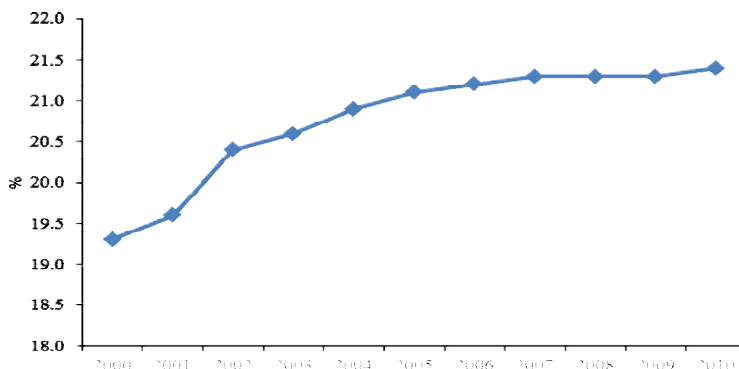
Fig.1.4. Raportul de dependență în randul tinerilor în perioada 2000-2010

Sursa: Eurostat (Statistici demografice), 2011

Raportul de dependență al bătrânilor (raportul procentual dintre populația de 65 ani și peste și populației cu vârsta între 15-64 de ani) a crescut, în perioada analizată, de la aproximativ 19,3% în anul 2000, la aproximativ 21,4% la sfârșitul anului 2010.

Fig.1.5. Raportul de dependență în randul bătrânilor în perioada 2000-2010

Sursa: Eurostat (Statistici demografice), 2011

Datele estimărilor privind populația până în anul 2060 (EUROPOP 2010) arată că procesul de îmbătrânire va continua în următorii douăzeci de ani: Este de așteptat ca populația României să scadă cu 4,2 milioane de persoane până în anul 2060, ajungând la aproximativ 17,3 milioane de persoane. Pe un orizont de timp mai scurt, până în anul 2020, este de așteptat ca populația totală să scadă cu aproximativ 500.000 de persoane, înregistrând aproximativ 21 milioane.

Tabelul 1.1: Proiecția populației în perioada 2010-2060 (milioane de persoane)

Populația totală	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
	21,5	21,3	21,0	20,7	20,3	19,9	19,4	19,0	18,5	17,9	17,3

Sursa: Eurostat, EUROPOP 2010 scenariul de convergență, la nivel național 2011

Îmbătrânirea populației va avea consecințe pentru sistemele de educație și formare profesională. Rolul educației și formării adulților va crește considerabil. Pe de altă parte, ca urmare a declinului demografic, școlile (în special școlile primare și secundare), se va confrunta cu problema numărului mic de elevi tineri. Acest proces a început deja, iar școlile secundare de EFP sunt susținute de către autoritățile naționale și regionale și sprijinite prin fondurile structurale europene pentru a le dezvolta capacitatea în domeniul educației adulților.

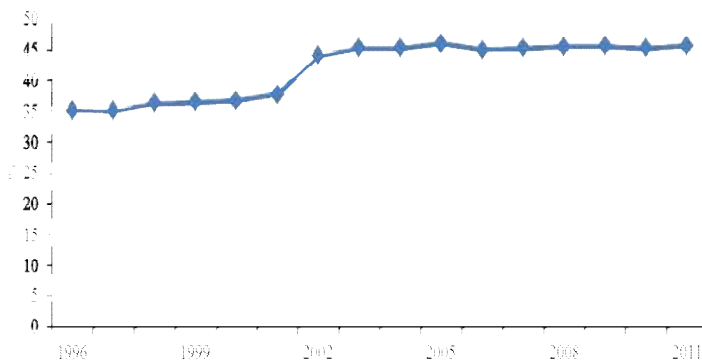
1.2. Indicatorii pieței muncii

Ratele ridicate de inactivitate la categoria de vârstă economic activă a populației, numărul mare al persoanelor care lucrează în agricultura de subzistență (estimat în prezent la 4 milioane de oameni) și migrația externă a forței de muncă (în prezent estimată la 2 milioane de persoane) sunt evenimente care ar putea explica scăderea numărului de persoane care primesc salarii, fără nici o creștere corespunzătoare a ratei șomajului. Un factor de atenuare parțială a efectului concedierilor de la întreprinderile cu capital de stat a fost dezvoltarea ocupării forței de muncă din sectorul privat.

Conform datelor INS (2012), rata de inactivitate a crescut de la aproximativ 35%, la 45,7% în perioada 1996-2011. Îmbătrânirea populației și creșterea ratei de inactivitate generează o creștere a ratei de dependență economică a vârstnicilor. În timp ce în anul 2000 5,2 angajați „susțineau” 1 pensionar, în 2011 raportul era de 4,7 salariați la 1 pensionar¹.

¹Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că sistemul românesc de pensii se bazează în întregime pe contribuții. Nu există practic niciun beneficiu non-

Fig.1.6. Rata de inactivitate în cursul perioadei 1996-2011

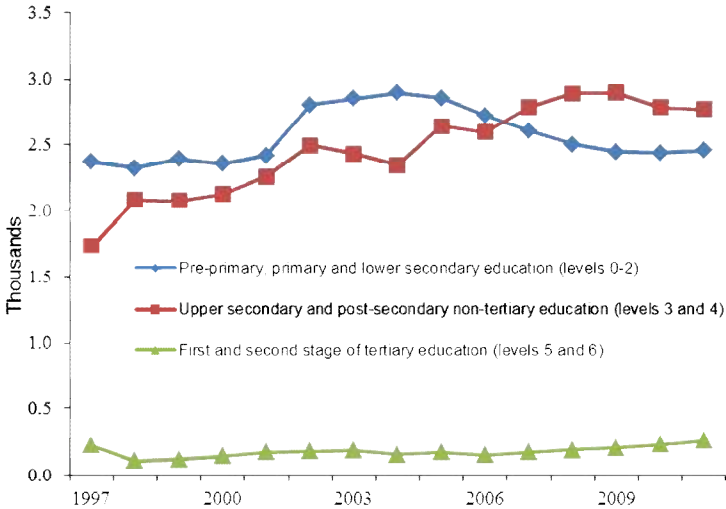

Sursă: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo 2011

Analizând evoluția populației inactive în perioada 1997-2011 în funcție de cel mai înalt nivel de studii absolvit, se poate observa că, până în anul 2006, dimensiunea populației inactive corespunzătoare nivelurilor de studii ISCED 0-2 (învățământ pre-primar, primar și secundar inferior) este mai mare decât corespunzătoare nivelurilor de studii ISCED 3-4 (învățământ secundar superior și post-secundar non-terțiar). Începând cu anul 2007, tendința s-a inversat, astfel încât populația inactivă nivelurilor de studii ISCED 3-4 este mai mare decât cea cu studii ISCED 0-2.

contributiv, astfel încât noțiunea de „sprijin” este relativă mai degrabă decât să se poată vorbi de solidaritate între generații

Fig.1.7. Populația inactivă din România în funcție de cel mai înalt nivel de educație absolvit

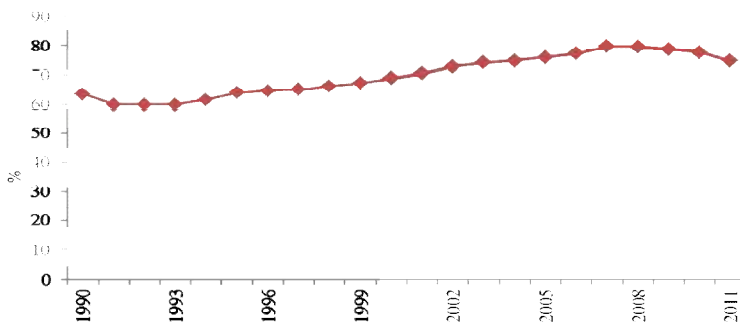

Sursă: Eurostat, Statistica Muncii

Potrivit celor mai recente date furnizate de Institutul Național de Statistică din România, rata de înscriere a populației țării de vârstă școlară a fost de 77,6% pentru anul școlar 2010, cea mai mare valoare fiind înregistrată pentru învățământul primar obligatoriu (populația cu vârsta cuprinsă între 7 și 10 ani), unde ratele de înscriere au atins pragul de 95%. Între zonele rurale și cele urbane au rămas unele diferențe, subliniind astfel încă o dată nevoia stringentă de alocare, în cantități mai mari, a resurselor pentru comunitățile rurale, precum și pentru pilonul din agricultură aferent. În timp ce în mediul urban ratele de absolvire pentru ciclurile primar și secundar inferior (clasele 1 - 8, copiii cu vârste cuprinse între 7

și 14 ani) au fost de 97,2% pentru același an școlar menționat mai sus, pentru zonele rurale acestea au fost cu 2 puncte procentuale mai mici, oprindu-se exact la valoarea de 95,8%. Ciclul secundar inferior din mediul rural continua să înregistreze la sfârșitul anului școlar 2008-09 cea mai scăzută rată de absolvire, 94,9%.

Fig.1.8. Rata de înscriere la nivelul României în perioada 1990-2011

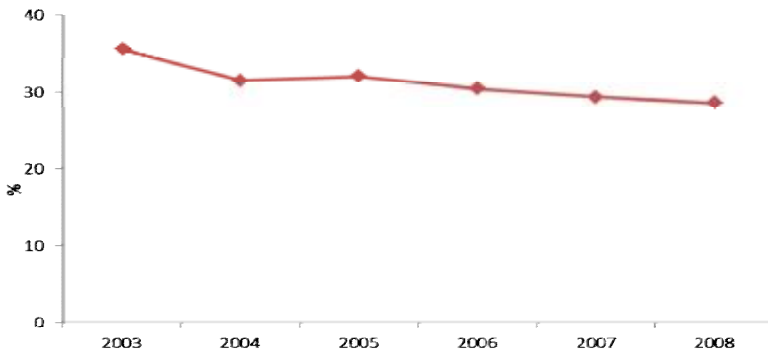

Sursă: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo

În România, structura ocupării forței de muncă pe sectoare continuă să difere considerabil de economiile de piață mature ale primelor state ale Uniunii Europene, UE-15. Începând cu anii nouăzeci cu un sector agricol complet supradimensionat, dar neproductiv și, de asemenea, cu un sector industrial supradimensionat și neproductiv, sectorul serviciilor și-a majorat cota deținută în totalul locurilor de muncă în primul deceniu al anilor 2000. Industria s-a contractat din punct de vedere al ocupării forței de muncă înainte de a se

stabiliza până la sfârșitul ultimului deceniu. Agricultură rămâne supradimensionată în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și în raport de contribuția sa la formarea PIB-ului, dar lucrurile au început să se schimbe în ultimii ani, deoarece din ce în ce mai multe fonduri structurale intră în sectorul agricol din România. Prin ocuparea masivă în agricultura din România, se păstrează o formă de sub-angajare reală, un fel de alternativă de subzistență pentru persoanele fizice din afara pieței forței de muncă principale însă din nou există indicii că lucrurile au început să se schimbe. Sectorul construcțiilor urmează tendința economiei naționale, având o pondere în creștere în perioadele de creștere economică și o pondere în scădere în perioadele de recesiune. După anul 2000 a cunoscut o adevărată explozie care a durat aproape opt ani la rând, intrând apoi într-o vrie, deoarece, la începutul anului 2009, criza globală a lovit dur economia românească.

Fig.1.9. Ponderea populației ocupate în agricultură în totalul populației ocupate în perioada 2003-2008

Sursă: *Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo*

Din analiza nivelului ocupării forței de muncă pe activități economice pentru anul 2010, rezultă că ponderea cea mai mare este deținută de sectorul primar și de utilități (33,3%), urmate de distribuție și de transport (20,4%), industria prelucrătoare (17,8%), precum și de servicii necomercializate (13,6 %). Zona de afaceri și cea a altor servicii înregistrează cel mai mic procent, de 7,2%.

Tabel 1.2: Persoane angajate în serviciu de EFP pe Sector economic de activitate (cu mii și raportate ca % din totalul lucrătorilor de muncă, 2010)

CLO	Sectorul primar și utilități		Industria prelucrătoare		Construcții		Distribuție și transport		Alte servicii și alte		Servicii necomercializate	
	Persoane	%	Persoane	%	Persoane	%	Persoane	%	Persoane	%	Persoane	%
RO	508,6	33,3	191,7	17,8	201,6	19,1	197,5	20,4	117,7	13,6	72,1	7,2

Sursa: Eurostat (Ancheta Forței de Muncă), 2010

Ratele de ocupare pentru vârsta cuprinsă între 15-24 ani afișează un declin lent, de la 27,3% în 2003, la 23,8% în 2011. Pentru grupa de vârstă 50-64 de ani, ratele de ocupare au scăzut lent, de la 49,9% în 2003, la 49,2% în 2011. Indiferent de nivelul de educație absolvit, cea mai mare pondere a ocupării forței de muncă se înregistrează la grupa de vârstă 25-49 de ani.

Tabel 1.3: Ratele de ocupare pe grupe de vârstă și cel mai înalt nivel de studii absolvit (%), 2003, 2006 și 2011

GEO	ISCED VÂRSTA	2003			2006			2011		
		15-24	25-49	50-64	15-24	25-49	50-64	15-24	25-49	50-64
RO	0-2	15,8	64,6	51,2	15,9	60,3	46,7	16,3	55	43,6
	3-4	36,5	70,8	46,1	32,7	77,8	51,7	29,1	79,1	49,2
	5-6	71,3	91	90,9	97,6	92,3	71,3	42,5	90,1	68,6
	Total	27,3	72,6	49,9	24	76,4	51,7	23,8	75,3	49,2

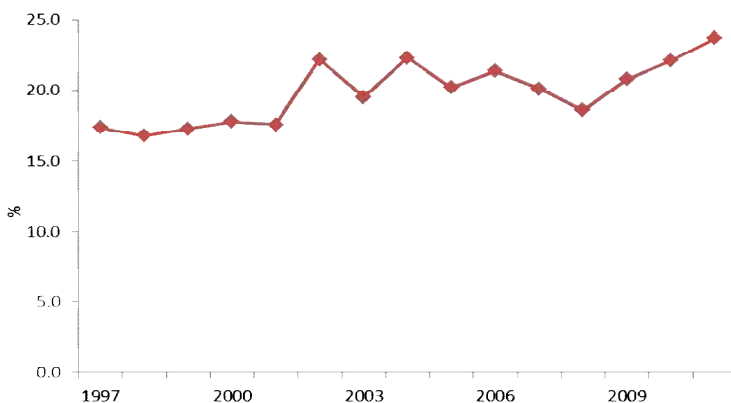
Sursa: Eurostat (Ancheta Forței de Muncă), 2011

Șomajul în România a cunoscut o scădere constantă. Acest lucru se datorează în principal a trei factori: (1) (sub) ocuparea forței de muncă în sectorul agricol, de exemplu, agricultura de subzistență, (2) o scădere bruscă a ratei de activitate la începutul anilor 1990, de la aproximativ 85%, la aproximativ 65%, după anul 2000, datorită creșterii numărului de înscrieri din aceste grupe de vârstă în diferite forme de învățământ, inclusiv învățământ superior (terțiar) și (3) migrației la muncă în străinătate, cuplată cu activități în economia subterană. Cu toate acestea, piața forței de muncă de după 2004/2005 a fost caracterizată prin lipsa de competențe în anumite sectoare și regiuni, o creștere de două cifre a salariului precum și de un ritm accelerat de bătaie pe locurile de muncă (de exemplu, un număr destul de mare de locuri de muncă vacante indica faptul că indivizii își schimbau locurile de muncă foarte des, deoarece au fost generate pe piață noi oportunități de angajare). Odată cu apariția crizei globale, la începutul anului 2009, piața forței de muncă a înregistrat curând o înghețare aproape completă a ofertei de locuri de muncă, urmată de valuri de concedieri colective și de restructurare succesive, deși nu neapărat masive, care afectau atât sectorul privat, cât și pe cel public.

Ratele de ocupare în rândul tinerilor din România - persoane cu vârsta cuprinsă între 15 - 24 de ani - a fost de 20,8% în 2009, coborând până la aproape 23,7% la sfârșitul anului 2011, figurând printre cele mai scăzute din Uniunea Europeană, potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică din România (INS). Ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor în anul 2004 a fost de peste 22,3 la sută, dar a scăzut în fiecare an următor. Șomajul pe termen lung (12 luni și mai mult) în rândul tinerilor a fost de 13 la suta în 2010, de

șase ori mai mare decât rata șomajului de 1,7 la sută din rândul populației mai în vârstă. Rata de ocupare pentru persoanele în vârstă - 55-64 ani - era de 42,6 la sută în anul 2009, cu 3,4 la sută mai mică decât media Uniunii Europene, scăzând la mai puțin de 41 la sută în anul 2010. În primele trei luni ale anului 2010, rata de ocupare pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 20 - 64 a fost de 61,6 la sută, în scădere cu 0,6 puncte procentuale față de trimestrul anterior și cu 0,8 la sută față de perioada similară a anului 2009. Numărul de salariați a scăzut de la 6,21 de milioane în 2009, la 6,06 milioane în 2010, în timp ce numărul de angajați pe cont propriu a crescut de la 1,78 milioane la 1,87 milioane în anul 2010.

Fig 1.10. Rata șomajului în rândul tinerilor pe parcursul perioadei 1996-2011

Sursă: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo, 2011

Politicile sociale implementate în ultimii ani au fost direcționate și astfel încât să ușureze sarcinile inutile suportate de elevi, pentru a da mai mult timp pentru aplicării practice și rezultatelor orientate pe competență, în timp ce oferă spațiu pentru minoritățile dezavantajate, cum ar fi minoritatea romă, care să poată promova, prin intermediul învățământul public, valorile și cultura proprie contribuind la distrugerea ciclului discriminării - lipsa de educație - sărăcie. Cu toate acestea, reforma învățământului a determinat și o adaptare pe cohorte mai mici pentru învățământul primar, ca urmare a generațiilor mai mici născute în anii nouăzeci. Acest lucru a afectat în special școlile și grădinițele din mediul rural, din care o parte au trebuit să fie închise (de exemplu, în anul 2008 doar 12,2% din grădinițele din mediul rural erau funcționale). Faptul că zonele rurale prezintă încă întârzieri la nivelul dotărilor de confort sporit ale vieții moderne face dificilă asigurarea unei infrastructuri educaționale adecvată și atragerea personalului didactic calificat. În ciuda eforturilor făcute pentru a stimula cadrele didactice să se mute în mediul rural, inclusiv prin acordarea de stimulente financiare speciale în plus față de salariul de bază, rezultatele rămân sumbre. Rata de absolvire a învățământului secundar inferior rămâne mai mică decât în mediul urban, în timp ce ratele de abandon care, în anul școlar 2007-08 au marcat o inversare a tendinței lor de creștere în zonele urbane, și-au continuat nestingherit ascensiunea în zonele rurale. Acest lucru indică probleme grave mai ales ca populația de vârstă școlară va continua să înregistreze un trend descendent în anii următori. Combinat cu existența unor limitări în finanțare, acest lucru ar putea duce la continuarea închiderilor de școli. Copiii din comunitățile mici, izolate vor rămâne, astfel, un grup cu risc. Cel mai înalt nivel al șomajului

se înregistrează pentru grupele de vârstă 15-24 de ani și 50-64 de ani, pentru nivelurile educaționale ISCED 3-4, în timp ce pentru ISCED 0-2, grupa de vârstă 25-49 de ani înregistrează cea mai mare rată a șomajului (tabelul 1.4).

Tabel 1.4 Ratele șomajului pe grupe de vârstă și pe cel mai înalt nivel de studiu absolvit (%), 2005, 2006 și 2011

Anul		2005			2006			2011		
GEO	ISCED/ VÂRSTĂ	15-24	25-49	50-64	15-24	25-49	50-64	15-24	25-49	50-64
RO	0-2	15,3	8,1	2,0	19,7	9,7	2,3	18,7	9	3,1
	3-4	22,8	6,7	5,1	22,0	6,8	4,9	25,4	6,7	5,5
	5-6	15,8	1,9	1,5	17,7	3,2	:	20,1	4,2	:
	TOTAL	19,5	6,5	3,1	21,1	6,7	3,9	23,7	6,6	4,5

Sursă: Eurostat (LFS), 2011

În învățământul secundar (ISCED 2-4), cheltuielile publice totale pentru educație, ca % din PIB, au crescut de la 0,76% din PIB în 2002, la 1,53% din PIB în 2009. Pentru 27 de țări ale UE, ponderea cheltuielilor publice totale pentru educație a crescut în cursul perioadei, ajungând la aproximativ 2,41% din PIB în anul 2009.

Tabel 1.2 Cheltuielile publice totale pentru educație, ca % din PIB, în învățământul secundar (ISCED 2-4), 2002-2009

GEO	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU27	1,32	1,35	1,49	1,25	1,24	1,19	1,27	1,71
RO	0,76	0,71	0,73	0,77		1,52	:	1,53

Sursă: Eurostat (UOE), 2011

1.3. Nivelul de educație al populației

Abandonul școlar timpuriu este un fenomen care afectează negativ calitatea și competitivitatea capitalului uman. Rata abandonului școlar timpuriu a scăzut de la 23,0% în 2002, la 17,5% în 2011 (Tabelul 1.6). Se poate observa o diferență semnificativă între indicatorii de la nivelul României și cei

europeni. Comparativ cu UE-27, lupta împotriva a abandonului școlar din România lasă încă mult de dorit. Ponderea populației în vârstă de 18-24 de ani cu studii primare sau cel mult studii secundare inferioare, care nu mai participă nici la programe de educație inițială sau continuă, este mai mare decât în UE-27. În România, rata abandonului școlar timpuriu înregistrează o tendință de scădere, ca și în restul UE. Însă aceasta depășește destul de mult media Uniunii Europene.

Între persoanele care abandonează școala timpuriu, între femei și bărbați există un decalaj: rata abandonului școlar timpuriu este mai mare în rândul populației de sex masculin, deoarece mulți dintre ei părăsesc școala pentru a intra pe piața muncii și a asigura astfel sprijin financiar familiilor lor.

Sărăcia, nivelul scăzut de educație al părinților și riscul de excluziune socială sunt factorii cei mai importanți care conduc la creșterea ratei abandonului școlar timpuriu². De asemenea, anchetele³ care ne sunt disponibile identifică, în rândul motivațiilor pentru părăsirea timpurie a școlii, atractivitatea scăzută a educației (doar 33% dintre elevii intervievați consideră că educația oferită în școli le este utilă în viața lor socială și profesională).

Tabel 1.6: Abandonul școlar timpuriu (%), 2002-2011

GEOANUL	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
UE 27	17,0	16,6 (0)	16,1	15,8	15,5	15,1	14,9	14,4	14,1	13,5
RO	25,0	22,7	22,1 (0)	19,9	17,5	17,3	15,9	15,6	14,4	12,5

Sursă de date: Eurostat (AFM), 2011

² Comisia Europeană, Studiu privind accesul la educație și formare, a competențelor de bază și a abandonului școlar (Ref. DG EAC 38/04), Raport Final al Comisiei Europene DG EAC, septembrie 2005.

³ Institutul de Științe ale Educației "Motivația pentru învățare și performanțele școlare", 2004.

Pe categorii, populația romă este grupul cel mai expus la abandonul școlar timpuriu, iar situația este mai gravă în cazul femeilor rome, din cauza condițiilor de viață precare și a tradițiilor⁴. Elevii cu rezultate scăzute reprezintă și ei una dintre categoriile expuse la părăsirea timpurie a școlii, deoarece slaba performanță a acestora în școală le afectează în mod serios respectul de sine și motivația pentru învățare.

Tabel 1.7: Absolvenții ai nivelului ISCED 3 și nivelului 4 pe nivel educațional, program de Orientare și sex (CIFRE)

GEO	S	2007			2010		
		5 ALC	5 VOC	4 VOC	5 ALC	5 VOC	4 VOC
	TOTAL	50 435	220 970	12 660	85 166	238 202	19 232
RO	BĂRBĂȚI	36 451	123 787	1 238	39 150	122 715	6 387
	FEMEII	53 981	97 183	8 322	50 316	85 487	12 845

Sursa: Eurostat (Colectarea de date a UOE)

Tabel 1.7: Absolvenții ai nivelului ISCED 3 și nivelului 4 pe nivel educațional, program de Orientare și sex (CIFRE)

GEO	S	2007						2010						
		5 ALC	5 A2	5 B1	5 B2	4	5 - 4	5 ALC	5 A2	5 B1	5 B2	4	5 - 4	
	Tot	19 709	1 203	11 113	1 203	1 203	1 203	1 203	1 203	1 203	1 203	1 203	1 203	1 203
RO	Bărbăți	14 300	1 100	11 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100
	Femei	38 388	4 917	5 813	5 813	5 813	5 813	5 813	5 813	5 813	5 813	5 813	5 813	5 813

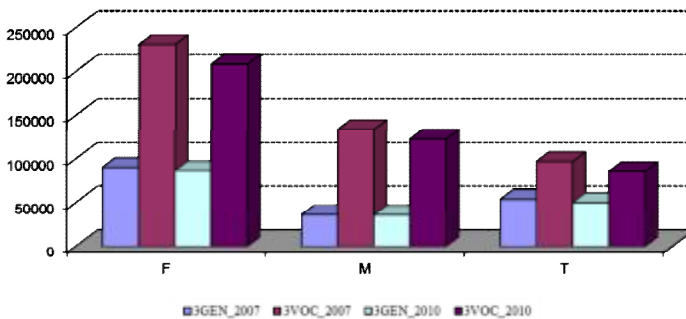
Sursa: Eurostat (Colectarea de date a UOE)

Analizând numărul de absolvenți ai nivelului educațional ISCED 3 în funcție de sex și program de orientare, putem observa că diferența este destul de mare: în ceea ce privește programul general și programul de formare

⁴ <http://www.unicef.ro/publicatii/participare-absenteism-scolar-si-experienta-discriminarii-in-cazul-romilor-din-romania/> sau <http://www.unicef.ro/publicatii/renuntarea-timpurie-la-educatie/>.

profesională, se poate observa că există mai multe femei absolvente decât bărbați absolvenți. În România, acest nivel educațional a cunoscut un trend descendent în perioada 2007-2010 per total, dar și la nivelul componentei de gen, bărbați și femei.

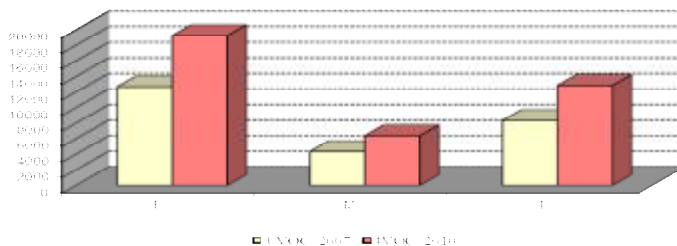
Fig.1.11. Numărul absolvenților de învățământ ai nivelului educațional ISCED, în funcție de program de orientare și sex, în România, în perioada 2007-2010

Sursa: Eurostat (Colectarea de date a UOE)

În ceea ce privește nivelul educațional ISCED 4 și programul de formare profesională, se poate observa că numărul de absolvenți de sex feminin a fost mai mare decât cel al absolvenților de sex masculin. O observație interesantă este aceea că, în timp ce în UE cu 27 de membri, numărul mediu al absolvenților bărbați, femei și per total ai nivelului educațional ISCED 4 este în creștere; în România putem vedea un trend descendent în toate cele trei situații: per total, bărbați și femei.

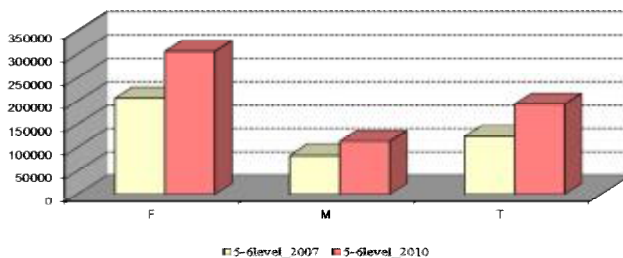
Fig. 1.12. Numărul absolvenților de invatamant ai nivelului educațional ISCED 4, în funcție de program de orientare și sex, în România, în perioada 2007-2010

Sursa: Eurostat (Colectarea de date a UOE)

În ceea ce privește nivelurile educaționale ISCED 5-6, numărul absolvenților din România este mai mare în cazul femeilor și este în creștere pentru perioada 2007-2010. Recent, numărul al absolvenților a fost în creștere pentru ambele sexe.

Fig.1.13. Numărul absolvenților de invatamant ai nivelurilor educaționale ISCED 5 și 6 din România în perioada 2007-2010

Analizând evoluția numărului absolvenților români pentru perioada 2007-2010 pentru cele trei niveluri educaționale ISCED 3, 4 și 5-6, se poate observa că numărul absolvenților de sex masculin ai nivelului educațional ISCED 3 este mai mare decât numărul de femei absolvente ale acestui nivel, iar această proporție se inversează pentru nivelurile superioare de educație (ISCED 4 și ISCED 5-6). Concluzia este că, în România, avem mai multe femei absolvente de colegii și universități decât bărbați.

Nivelurile de educație în rândul tinerilor sunt mai mici decât media pentru UE-27. În general, ponderea populației în vârstă de 20 - 24 de ani care a absolvit cel puțin învățământul secundar superior este mai mare în Uniunea Europeană: 76,7% în 2002, 77,5% în 2005 și 78,6% în anul 2009. Acest lucru se menține și atunci când ne uităm la aceeași variabilă dezagregată, astfel încât să luăm în calcul structura de gen. În cazul femeilor, valoarea, exprimată în cifre relative, are o evoluție fluctuantă, ajungând la 77,7% în anul 2002, atingând ușor 76,8% în 2005 și apoi urcând din nou la 78,9%, în 2009. În ce privește populația masculină însă, ponderea celor care au absolvit învățământul secundar superior a cunoscut o pantă destul de ascendentă, crescând de la 74,8% în 2002, la 75,2% în 2005, ajungând în cele din urmă la 77,8%, în anul 2009.

Tabel 1.8: Nivelul de educație în rândul tinerilor în funcție de sex (%), 2002, 2005, 2009

Anul	2002			2005			2009		
	T	F	M	T	F	M	T	F	M
EU-27	76,7	79,3	74,0	77,5	80,2	74,8	78,6	81,4	75,9
RO	76,3	77,7	74,8	76,0	76,8	75,2	78,3	78,9	77,8

Sursă: Eurostat (AFM)

Participarea la procesul de învățare continuă a bărbaților se află în scădere în perioada 2002-2011. În general, au fost realizate unele progrese între anii 2002 și 2005 la nivelul participării la procesul de învățare de-a lungul vieții. Acest lucru se datorează însă, în principal, faptului că a fost schimbată metodologia studiului, iar datele statistice sunt disponibile doar pentru trei ani, ceea ce a dus la o rată mai mare de participare numerică și un rezultat exagerat.

Tabel 1.9: Participarea la procesul de învățare continuă în educație și formare în funcție de sex (%), 2002, 2005, 2011

Anul	2002			2005			2011		
GEO	T	F	M	T	F	M	T	F	M
RO	1,0	1,0	1,0	1,6	1,6	1,5	1,6	1,5	1,6

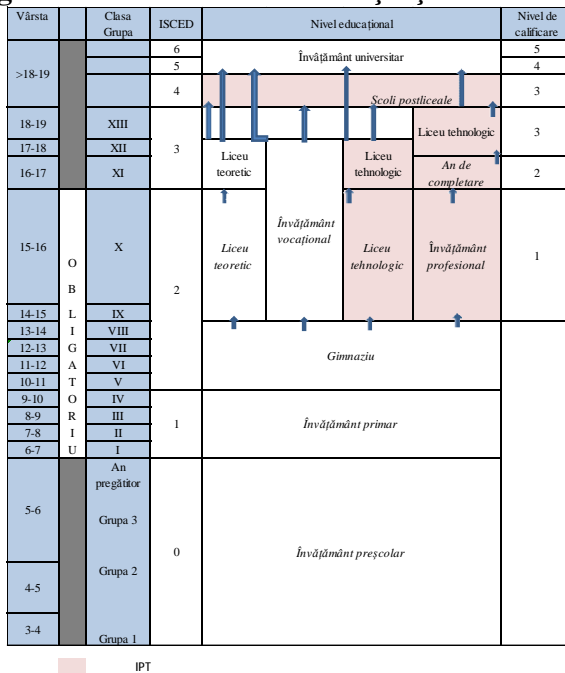
Sursă: Eurostat (AFM)

CAPITOLUL 2

FURNIZAREA DE EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ DIN PERSPECTIVA ÎNVĂȚĂRII PE TOT PARCURSUL VIEȚII

2.1. Diagrama sistemului național de educație și formare profesională

Figura 2.1: Sistemul de educație și de formare⁵

⁵ (Raportul Național privind Copiii în afara sistemului de educație - UNICEF România)

2.2. Dispoziția privind IPT reglementată de Guvern⁽⁶⁾

Sistemul național de învățământ cuprinde următoarele niveluri educaționale (pre-universitare):

- a) învățământul preșcolar (0-6 ani);
- b) învățământul primar, incluzând clasa pregătitoare și clasele I-IV;
- c) învățământul secundar, cuprinzând:
 - (i) învățământul secundar inferior (gimnaziu), incluzând clasele V-VIII;
 - (ii) învățământul secundar superior, incluzând clasele IX-XII/XIII, cu următoarele filiere: teoretic, tehnologic și vocațional;
- d) învățământul profesional; învățământul profesional și tehnic din România (formarea profesională inițială) reprezintă totalitatea programelor de formare profesională organizate în cadrul învățământului preuniversitar și cuprinde: învățământul profesional, învățământul liceal, filiera tehnologică și învățământul postliceal.
- e) învățământul post-secundar (învățământul terțiar, ce include învățământul postliceal).

Învățământul general obligatoriu cuprinde învățământul primar și învățământul secundar inferior.

Învățământul școlar secundar superior include următoarele canale:

⁽⁶⁾ Acest capitol își propune să cuprindă toate oportunitățile de învățare care duc direct la calificări recunoscute de guvern, indiferent de vârsta celor care învață sau experiența(ele) lor de învățare anterioară(e). Drept consecință, nu există nici o separare oficială între sistemele de EFPI și EFPC impuse.

a) o filieră teoretică, cu două programe (profile): Științe (matematică și programe de calculator sau studiile pământului) sau Științe Umaniste (studii sociale sau limbi).

b) o filieră tehnologică cu următoarele programe: studii tehnice, servicii, resurse naturale și protecția mediului;

c) o filieră profesională (învățământ vocațional), cu următoarele programe: militar, teologic, sportiv, artistic și educațional.

Absolvenții de învățământ secundar inferior (gimnaziu), care nu se înscriu în învățământul școlar secundar superior au posibilitatea de a finaliza un program de formare profesională care le oferă o calificare prevăzută în Cadrul Național al Calificărilor (acest program este gratuit dacă este finalizat până la vârsta de 18 ani).

După finalizarea învățământului secundar inferior, elevii pot continua studiile în învățământul secundar superior sau pot urma o școală profesională. Admiterea se bazează pe portofoliul fiecărui elev, care include: Diploma de absolvire, foaia matricolă, precum și pe notele primite la examenele de evaluare naționale susținute la sfârșitul clasei a VIII-a. Evaluarea națională constă în probe scrise la limba și literatura română, limba maternă (dacă este diferită de limba română), matematică și științe și la limba străină. Competențele informatice sunt evaluate în timpul anului de studiu.

Absolvenții ciclului secundar superior care au dobândit (formal, non-formal sau informal) competențe profesionale pot susține un examen de certificare și, în cazul în care trec acest examen, ei obțin un certificat de calificare și un supliment descriptiv (Europass).

Învățământul secundar superior vocațional și tehnologic poate fi organizat pentru calificările incluse în registrul național

al calificărilor, care se actualizează periodic în funcție de nevoile pieței muncii, identificate prin documente strategice de planificare a furnizării de formare la nivel regional. Aceste filiere de învățământ secundar superior pot fi organizate în funcție de solicitările angajatorilor sau ale Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM).

Elevii care au absolvit clasa a X-a a filierei tehnologice și care au finalizat un stagiul de formare practică (internship) au posibilitatea de a susține un examen de certificare pentru calificarea asociată cu nivelul de certificare stabilit prin Cadrul Național al Calificărilor. Stagiul se poate realiza în unitățile de învățământ sau în instituțiile publice sau la agenții economici cu care unitatea de învățământ respectivă a semnat contracte de formare profesională.

Pentru elevii din școlile cu profil tehnologic, bacalaureatul, reflectă într-o anumită măsură specializarea lor profesională, dar include și alte discipline relevante și (pentru toți elevii) examenul la limba română și o limbă modernă străină. Absolvenții de bacalaureat pot aplica pentru învățământul universitar. Candidații care au promovat bacalaureatul, indiferent dacă aceștia au sau nu o calificare vocațională, pot continua cu studii universitare.

Pe lângă nivelul universitar, România are mai multe instituții de învățământ post-secundar: școli postliceale și școli de maiștri. Învățământul postliceal se organizează pentru absolvenții de liceu, cu sau fără promovarea examenului de bacalaureat. Atât școala postliceală, cât și școala de maiștri, reprezintă rute specializate de pregătire, cu o durată de 1-3 ani, care conduc la obținerea unui certificat de competențe profesionale de nivel 3 avansat. Învățământul post-secundar

(post-liceal) este inclus în învățământul profesional și tehnic și parțial finanțat de către stat. Învățământul post-secundar:

- dezvoltă, prin studiu și specializare aprofundate, domeniile de formare profesională ale școlilor secundare superioare cu profil tehnologic: profil tehnic, servicii, resurse naturale și mediu, sau alte domenii specifice de specializare post-secundară, care sunt specifice ramurilor netehnologice (certifică nivelul de calificare 3 pentru domeniile de calificare care presupun capacități teoretice, de exemplu, pentru tehnicieni de laborator, asistenți în diferite sectoare ale administrației, banci, mass-media și publicitate);
- reprezintă un nivel mai ridicat de specializare pentru absolvenții școlilor secundare superioare;
- cursurile sunt finanțate de către beneficiari, fie ei entități juridice sau persoane fizice, prin semnarea unui contract cu școala care le furnizează;
- promovarea examenului de admitere îndreptățește elevul să primească un certificat de competențe profesionale;

Școala de maiștri este inclusă în categoria învățământului post-secundar și prezintă următoarele caracteristici:

- este organizată în conform dispozițiilor legale în vigoare care reglementează în mod

specific condițiile de participare la acest tip de școală, împreună cu recunoașterea diplomelor;

- poate avea surse de finanțare alternative, prin intermediul partenerilor sociali și al întreprinderilor, fie prin solicitare de finanțare individuală.

Absolvenților cu diplomă de bacalaureat le pot fi recunoscute, de către universitate (în funcție de decizia senatului universitar), creditele aferente studiilor și formării profesionale obținute în învățământul post-secundar.

Din punctul de vedere al nivelurilor de calificare adoptate de România în conformitate cu Decizia Consiliului European 85-368-CEE, învățământul pre-universitar tehnic și vocațional asigură primele 3 niveluri de calificare, după cum urmează:

- nivelul de calificare I prin școlile de arte și meserii,
- nivelul de calificare II, prin anul de completare și
- nivelul de calificare III, prin ciclul școlar secundar superior - filiera tehnologică și prin studiile post-secundare.

Numărul elevilor absolvenți de școli profesionale reprezintă 12,8% din numărul total de elevi înscriși în programele educaționale. În anul școlar 2010/2011, numărul de elevi înscriși la școlile profesionale s-a redus cu 54% față de anul precedent. De asemenea, în ultimii ani, a existat o scădere a ponderii elevilor înscriși în învățământul profesional din totalul populației școlare.

Tabelul 2.1 Elevi înscriși la școli profesionale
(*Anuarul Statistic al României 2011*)

An școlar	Elevi înscriși
2000/2001	164973
2001/2002	180476
2002/2003	206109
2003/2004	246977
2004/2005	277838
2005/2006	274041
2006/2007	240924
2007/2008	211345
2008/2009	181048
2009/2010	109847
2010/2011	51029

Figura 2.2 prezintă profilurile de pregătire ce dețin o pondere mai mare de 6,5% din total elevi înscriși în școlile profesionale.

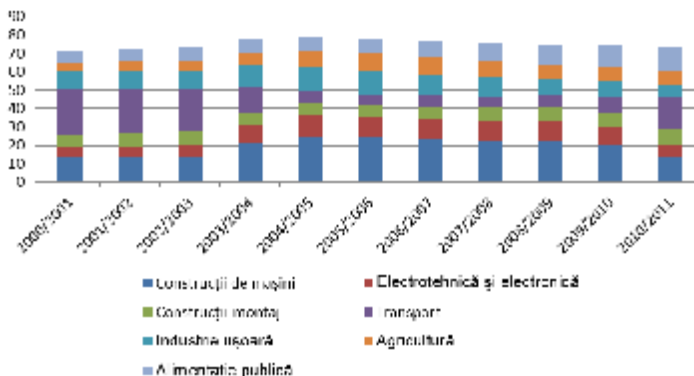
În anul școlar 2010-2011, cele mai mari ponderi sunt înregistrate de:

- transporturi (18%),
- construcții de mașini (13%) și
- alimentație publică (12,5%).

Alte profiluri cu ponderi semnificative sunt:

- construcții montaj (8%),
- electrotehnică și electronică (7,4%),
- agricultură (7,18%), și
- industrie ușoară (6,6%).

Figura 2.2 Ponderea elevilor înscriși la școli profesionale după profilul de pregătire (%) (Anuarul Statistic al României 2011)

Tabelul 2.2 Elevi înscriși la școli post-liceale (Anuarul Statistic al României 2011)

An școlar	Elevi înscriși		
	Școli postliceale	Școli postliceale speciale	Școli de maiștri
2000/ 2001	72942	187	8988
2001/ 2002	64968	225	7492
2002/ 2003	54834	274	6747
2003/ 2004	49516	211	5005
2004/ 2005	44641	227	3825
2005/ 2006	40578	218	2821
2006/ 2007	34772	232	2693
2007/ 2008	40759	235	4534
2008/ 2009	48546	224	6319
2009/ 2010	56063	197	6315
2010/2011	63676	183	6108

Absolvenții școlilor postliceale și de maiștri reprezintă aproximativ 2,7% din numărul total de absolvenți din sistemul de învățământ românesc (inclusiv învățământul terțiar). Potrivit Institutului Național de Statistică, numărul elevilor înscriși în învățământul post-secundar a crescut în 2011 cu 14% față de 2010. Trebuie să menționăm faptul că, în anul școlar 2010/2011, 80% dintre elevii înscriși în învățământul post-secundar sunt înscriși în programul de formare din domeniul sanitar.

2.2.1. Învățământul special

Învățământul special este organizat cu scopul de a forma, educa și integra social copiii cu dizabilități prin intermediul unor programe școlare, manuale, și tehnologii educaționale proiectate în conformitate cu tipul și gradul de handicap al copilului respectiv. Rețeaua de educație specială cuprinde grădinițe, școli primare și școli gimnaziale, școli profesionale, școli de învățământ secundar superior și școli post-liceale.

Tabelul 2.3 Elevi înscriși la școli profesionale speciale
(*Anuarul Statistic al României 2011*)

An școlar	Elevi înscriși
2000	12468
2001/ 2002	11562
2002/ 2003	11328
2003/ 2004	11682
2004/ 2005	11269
2005/ 2006	10371
2006/ 2007	9459

An școlar	Elevi înscriși
2007/ 2008	8990
2008/ 2009	8206
2009/ 2010	5598
2010/2011	3509

În ceea ce privește profilul de formare a elevilor înscriși la școlile profesionale speciale, în anul școlar 2010/2011, 25,3% s-au înscris în programul dedicat industriei ușoare, 19% în construcții montaj, 14% în domeniul ingineriei, 12,5% în alimentație publică și 12,5 % în programe dedicate exploataării și prelucrării lemnului.

2.2.2. Învățământul superior

Sistemul de învățământ superior din România are o structură pe trei cicluri, în conformitate cu sistemul de la Bologna: Licență, masterat și doctorat. Cele trei cicluri de studii de învățământ superior corespund nivelurilor 6, 7 și 8 din Cadrul european de calificări. Pe lângă cele trei cicluri de studii, Legea Educației Naționale aflată în vigoare din 2011 (Legea 1/2011) prevede formarea post-universitară continuă și studii de dezvoltare personală care nu generează calificări, ci conduce la certificarea competențelor profesionale specifice dobândite de cursanți în timpul respectivului program de studii⁷.

⁷ Pentru detalii, a se vedea *Raportul privind auto-certificarea, Verificarea compatibilității Cadrului Național Român al Calificărilor pentru Învățământul Superior cu Cadrul calificărilor din Spațiul European al Învățământului Superior*, 2011. Disponibil la: http://www.anc.gov.ro/uploads/Relatii%20Publice/Self_certification_Report_RO_2011.pdf.

Calificările dobândite de absolvenții programelor de studii aferente învățământului superior din România sunt atestate de 3 tipuri de diplome: Diplomă de licență / inginer / medic, diplomă de urbanist, diplomă de master și diplomă de doctorat. Competențele dobândite prin intermediul programelor de formare continuă și dezvoltare personală post-universitare sunt atestate prin certificate și alte documente. Toate aceste diplome, certificate și documente pot fi eliberate numai de către instituțiile de învățământ superior acreditate și numai pentru programele și formele de studii acreditate; ele sunt similare pentru același program de studiu, indiferent de forma de studii.

Mai mult decât atât, toate aceste diplome și certificate se eliberează după absolvirea unui ciclu de studii, ceea ce înseamnă că rezultatele învățării atestă că acestea corespund nivelului de calificare indicat de Cadrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (a se vedea Raportul privind auto-certificarea, Verificarea compatibilității Cadrului Național Român al Calificărilor pentru Învățământul Superior cu Cadrul calificărilor din Spațiul European al Învățământului Superior, 2011)

Statul asigură finanțarea de bază pentru învățământul profesional și superior acreditat (public și privat) și, de asemenea, pentru învățământul superior de stat.

Procesul de finanțare se bazează pe costul standard per student, în conformitate cu metodologia Ministerului Educației (Legea Învățământului). Costul standard per student este un indicator de fundamentare a necesității de fonduri pentru acoperirea finanțării de bază.

2.2.3 Formarea profesională a adulților

În România, formarea profesională a adulților este reglementată prin Ordonanța Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, aprobată prin Legea nr. 375/2002. Potrivit Ordonanței Guvernului nr. 129/2000, formarea profesională a adulților include educația și formarea profesională inițială și educația și formarea profesională continuă, realizate prin intermediul unor căi diferite de cele specifice sistemelor naționale de educație.

Persoanele care prestează activități de predare și formare în cadrul sistemului de educație și formare continuă pentru adulți au o denumire specifică în Clasificarea Ocupațiilor, fiind considerate „formatori de adulți”. În cele mai multe cazuri, cursurile pentru formatori de adulți sunt organizate de furnizori de formare privați care sunt certificați pentru organizarea de cursuri de "formator de formatori". Certificatele (cunoscute în limba română și ca "diplome", deși aceasta este o denumire colocvială) sunt oferite de Autoritatea Națională pentru Calificări (fostul Consiliu Național de Formare Profesională a Adulților). Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului organizează în mod regulat cursuri de andragogie pentru cadrele sale didactice, astfel încât să îi certifice și ca formatori de adulți.

Potrivit Ordonanței Guvernului nr. 129/2000, competențele pot fi dobândite prin învățare formală, non-formală și informală, după cum urmează:

- educația formală se realizează în cadrul unui program organizat de un furnizor de formare profesională;

- educația non-formală se referă la desfășurarea activităților specifice la locul de muncă sau la auto-instruire;
- educația informală cuprinde toate metodele de formare profesională care nu sunt structurate, intenționate și instituționalizate (contacte nesistematice cu familia, societatea și cu mediul profesional).

Formarea profesională a adulților se organizează prin programe de inițiere, calificare, recalificare, perfecționare, și specializare:

a) inițierea reprezintă dobândirea uneia sau mai multor competențe specifice pentru o anumită calificare, în conformitate cu standardul ocupațional sau standardul de pregătire profesională;

b) calificarea, și recalificarea reprezintă formarea profesională care conduce la dobândirea unui set de competențe profesionale ce vor permite unei persoane să desfășoare activități specifice uneia sau mai multor ocupații;

c) perfecționarea și specializarea reprezintă pregătirea profesională care conduce la dezvoltarea sau completarea cunoștințelor, deprinderilor sau competențelor profesionale ale unei persoane care deține deja o calificare, care reprezintă dezvoltarea competențelor aferente aceleiași calificări, dobândirea de noi competențe în același domeniu profesional, dobândirea de competențe fundamentale / cheie sau de competențe tehnice noi, specifice unei noi ocupații.

Conform Ordonanței nr. 76 din 19 august 2004 privind modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, programele de formare profesională asigură dobândirea de competențe

profesionale în conformitate cu standardele ocupaționale sau standardele de formare recunoscute la nivel național. Standardul ocupațional sau, respectiv, standardul de pregătire profesională, reprezintă documentul care definește competențele profesionale necesare pentru a practica o activitate profesională, respectiv care sunt specifice unei calificări. În cadrul formării profesionale, sistemul transferului de credite și acumularea lor certifică dobândirea de noi competențe.

Formarea profesională a adulților se poate realiza prin:

- cursuri organizate de către furnizorii de formare profesională,
- cursuri organizate de angajatori în interiorul propriilor instituții,
- internshipuri și specializări,
- alte forme de formare prevăzute de lege.

Formarea profesională a adulților este asigurată de persoane / entități juridice (private sau publice), iar în cazul ucenicilor și de către persoanele fizice care acționează în calitate de furnizori de formare profesională. Furnizorii de formare pot fi reprezentați și de centre de formare profesională. Pentru a fi autorizat ca furnizor de formare profesională, acesta trebuie să demonstreze că programele de formare profesională se realizează cu formatori care au pregătire pedagogică specifică. Procesul de autorizare este coordonat de Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC), prin intermediul comisiilor de autorizare.

Comisiile de autorizare sunt compuse din următorii membri:

a) directorul Direcției Generale județene pentru Dialog, Familie și solidaritate socială, respectiv a municipiului București, care are calitatea de președinte;

b) un reprezentant al inspectoratului școlar județean, respectiv al municipiului București;

c) un reprezentant al Agenției pentru Ocuparea Forței de Muncă județene, respectiv a municipiului București;

d) un reprezentant al organizațiilor patronale reprezentative la nivel județean, propus prin consens.

Programele de formare profesională sunt organizate pentru ocupații incluse în Clasificarea ocupațiilor din România - COR și pentru competențe profesionale care sunt comune unui set de ocupații.

Furnizorii de formare profesională care solicită organizarea de programe de formare profesională pentru ocupații pentru care nu există standarde ocupaționale sau, respectiv, standarde de formare, pot elabora proiecte de standarde ocupaționale care sunt transmise către ANC spre aprobare. În cazul în care proiectul (de standard ocupațional) nu este aprobat de ANC într-o perioadă de 9 luni de la acordarea autorizației, furnizorul de formare profesională poate organiza un nou program de formare profesională pentru acea ocupație numai după ce standardul ocupațional este aprobat.

În capitolul privind finanțarea Formării Profesionale a Adulților prevăzut în Ordonanța Guvernului nr. 129/2000, se stipulează că formarea și evaluarea rezultatelor de formare pot fi finanțate de la:

- fondurile proprii ale angajatorilor,
- fondul asigurărilor de șomaj și
- prin sponsorizări, donații, și din surse externe.

2.2.4. Ucenicia la locul de muncă

O lege specială privind ucenicia a fost instituită prin Codul Muncii din 2003. Actul actual, adoptat în 2007, a cunoscut o aplicare destul de lentă. La început, unul dintre motivele pentru această lentoare a fost obligația legală pentru întreprinderile care doreau să aplice pentru programe de ucenicie și să se angajeze în contracte de ucenicie⁸ (care au fost definite drept un tip special de contracte de muncă care implică atât activitatea cât și formarea profesională la locul de muncă). Întreprinderea trebuia să pună la dispoziție un număr de maiștri special instruiți în ceea ce privește ucenicia, dotați nu numai cu

⁸Conform legii speciale care reglementează instituția uceniciei în România și anume Legea privind Ucenicia din 2005 (Legea nr 279/2005), ucenicia este privită ca o formă specială și distinctă de formare profesională care combină angajarea, într-o formă de contract de tip închis, pe durată determinată, cu formarea profesională, care urmează să fie furnizată de către angajator, atât sub formă practică, cât și teoretică. Conform legii și normelor sale de aplicare, au dreptul la ucenicie persoanele fizice cu vârste cuprinse între 16 și 25 de ani, cu condiția să nu fi avut nici o calificare prealabilă în meseria pentru care cer să încheie un contract de ucenicie. Contractul, ca atare, nu poate depăși trei ani, dar, de asemenea, nu poate fi încheiat pe o durată mai mică de șase luni, în conformitate cu calificarea care urmează să fie furnizată. De fapt, Normele de aplicare a legii menționează clar că respectivul contract nu poate depăși 24 luni efectiv, astfel încât să fie în deplină conformitate cu prevederile Codului Muncii pentru contractele pe durată determinată. Orice întreprindere se poate angaja în contracte de ucenicie cu condiția ca acestea să dispună de facilitățile necesare și să furnizeze direcțiilor locale de muncă din Ministerul Muncii dovada că, în afară de acestea, nu au un program de formare special conceput pentru ocupația pentru care doresc să organizeze ucenicie. Este important de menționat aici că, în timp ce ucenicul este considerat angajat cu normă întreagă al firmei, sau al unei persoane fizice autorizate, sau asociații familiale, întrucât aceste entități au și dreptul să organizeze ucenicie, ucenicul respectiv are dreptul la toate drepturile care derivă din aceasta, cu un salariu minim, iar reglementările privind timpul de lucru se aplică și ele. Ucenicul trebuie să beneficieze și de o formare teoretică, ce urmează să fie furnizată în timpul programului de lucru. De asemenea, angajatorii trebuie să asigure locuințe și spații de cazare pentru ucenici, dacă aceștia nu sunt în măsură să facă naveta între domiciliu și locul de muncă.

o experiență și expertiză profesionale suficiente, ci care să fie și în posesia unui certificat care să le ateste cunoștințele și abilitățile formale în domeniul formării. În timp ce acest aspect și-a găsit în cele din urmă o rezolvare, apariția crizei a redus drastic stimulentele pentru programele de formare prin ucenicie, iar angajatorii s-au găsit ei înșiși uneori confrunțați cu tăierea drastică fie a salariilor, fie a orelor de lucru ale personalului lor obișnuit (Ghinăraru, 2008).

2.3. Alte mijloace de formare

Formarea non-formală în EFP înseamnă implicarea directă în activități specifice la locul de muncă sau auto-instruire. Învățarea non-formală reprezintă un proces de învățare integrată în diferite activități planificate, cu obiective de învățare, care nu urmează în mod explicit un curriculum și poate varia ca durată. Acest tip de învățare depinde de intenția celui care învață și nu conduce în mod automat la certificarea cunoștințelor și a abilităților.

Programul pentru combaterea marginalizării și excluderii sociale și profesionale a tinerilor care au abandonat învățământul obligatoriu fără a dobândi competențele minime necesare pentru obținerea unui loc de muncă, cunoscut și sub numele de „A doua șansă”, se desfășoară în conformitate cu dispozițiile Ordinului Ministerului Educației Naționale, MNEO nr. 3062/18 ianuarie 2000. Acest program se adresează tinerilor cu vârste cuprinse între 14 și 24 de ani care nu și-au finalizat studiile aferente învățământului secundar inferior și are două obiective majore: finalizarea studiilor obligatorii și obținerea unor anumite calificări. Organizarea acestui program este parte a unui pachet de măsuri concrete referitoare la finalizarea învățământului obligatoriu și acordarea unei șanse pentru

integrarea socială și profesională a tinerilor. Programul se bazează pe un parteneriat între mai multe instituții: unități de învățământ, administrație publică, parteneri sociali și organizații neguvernamentale.

Scopul principal al programului de ocupare destinat persoanelor marginalizate social în anul 2011, dezvoltat de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, îl reprezintă incluziunea socială a tinerilor care se confruntă cu riscul excluderii profesionale. Obiectivele acestui program sunt:

- creșterea ratei de ocupare a persoanelor defavorizate;
- promovarea incluziunii sociale și securității sociale și protecția tinerilor care se confruntă cu riscul excluderii profesionale;
- pregătirea tinerilor expuși riscului de excluziune socială pentru o viață activă în comunitate, în sistemul de educație formală și non-formală;
- asigurarea accesului la formare, adaptată la piața forței de muncă, în funcție de opțiunile personale ale tinerilor.

Principalul instrument care prevede însoțire personalizată pentru tinerii aflați în dificultate și care se confruntă cu riscul excluderii profesionale îl reprezintă așa-numitul „Contract de solidaritate”, un sistem special conceput pentru tineri cu vârste cuprinse între 16 și 25 și derulat de către Agenția Națională pentru Ocuparea forței de muncă prin intermediul rețelei sale de birouri de la nivel național. În cadrul acestui acord specific, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă oferă consiliere personalizată la locul de muncă, acces la formare, precum și plasare la un loc de muncă.

Angajatorii selectați (desemnați „angajatori de inserție socială”) oferă locuri de muncă în temeiul „contractelor de solidaritate” încheiate între aceștia și agenție. În baza contractului, ei acceptă tineri cu vârste cuprinse între 16 și 25 de ani, plasați în locurile de muncă vacante ale lor de către serviciile de ocupare. Pentru fiecare astfel de persoană angajată, întreprinderilor li se rambursează integral salariul lunar al individului astfel angajat (de exemplu: cum am spus mai înainte, tânăr cu vârsta cuprinsă între 16 și 25 de ani), cu condiția ca salariul să nu depășească 75% din media națională. Contractele încheiate astfel trebuie să fie cele pe durată determinată (cele de tip închis). În urma încetării unui astfel de contract, întreprinderile implicate în procedură sunt mandatate să încheie un al doilea, de data aceasta pe durată nedeterminată durată (contract tip deschis). Pentru o perioadă de maximum doi ani după aceea, cu condiția însă ca acest lucru nu să nu se extindă dincolo de momentul în care tânărul angajat ajunge la vârsta de 25 de ani, întreprinderile sunt eligibile pentru o bursă în valoare de 50% din valoarea ajutorului de șomaj de care ar beneficia tânărul în cazul în care ar fi șomer.

Conform buletinului statistic în domeniul muncii și protecției sociale 2012, numărul de șomeri care participau la cursuri de formare profesională este de 3.225 după primul trimestru al anului 2012 și de 5.126 pentru lunile ianuarie-iunie 2012. Ocuparea forței de muncă prin formare profesională este o măsură activă care a înregistrat în primul trimestru al anului 2012 o rată națională de 4,25% din totalul succeselor înregistrate.

Potrivit ANOFM (Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă), ocupațiile cele mai solicitate pentru care vor fi organizate programe de formare în luna octombrie 2012 sunt:

- Lucrător comercial - 389 persoane
- Operator introducere, validare și prelucrare date - 267 de persoane
- Chelner, vânzător în industria alimentară - 171 de persoane
- Inspector (referent) resurse umane - 169 persoane
- Contabil - 166 de persoane
- Comunicare în limba engleză - 163 persoane
- Frizer, coafor, manichiură, pedichiură - 160 persoane
- Bucătar - 145 de persoane
- Fermier: 137 persoane
- Muncitor în construcții, structuri - 135 de persoane.

CAPITOLUL 3

MODELAREA CALIFICĂRILOR ÎN DOMENIUL EFP

3.1. Validarea învățării anterioare

Persoanele care doresc să fie evaluate pentru a li se recunoaște competențele profesionale dobândite în contexte de învățare altele decât cele formale, trebuie să se adreseze unui centru de evaluare acreditat pentru ocupația sau calificarea respectivă. În funcție de evaluarea efectuată, aceste centre pot oferi următoarele tipuri de certificate de recunoaștere națională:

a) certificatul de calificare - dacă respectivul candidat a fost declarat competent în toate competențele legate de o calificare sau de o activitate profesională, în conformitate cu standardele ocupaționale;

b) certificatul de competență - dacă respectivul candidat a fost declarat competent pentru una sau mai multe competențe asociate unei calificări sau unei activități profesionale, în conformitate cu standardele ocupaționale.

CertIFICATELE sunt tipărite de Ministerul Muncii și sunt puse la dispoziția furnizorilor de formare contra unei taxe.

România și-a dezvoltat în ultimul deceniu un sistem de validare a abilităților și competențelor dobândite non-formal sau informal. În conformitate cu normele specifice adoptate de către Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC), au fost puse în aplicare dispoziții procedurale, astfel încât să se creeze o rețea de furnizori specializați, cunoscuți drept centre de validare/evaluare. Practic, aceste unități care funcționează fie pentru una sau mai multe competențe sau aptitudini sunt pur și simplu diviziuni ale furnizorilor de formare profesională

existenți care, în conformitate cu procedurile specificate, s-au atestat pentru a putea valida / evalua competențele dobândite non-formal sau informal sau competențele asociate cu o anumită ocupație. În cele mai multe cazuri, furnizorii de formare profesională deja acreditați pentru a oferi formare pentru o anumită ocupație au deschis și centre de validare pentru aceeași ocupație sau grup de ocupații (de exemplu: un furnizor de formare cu acreditare pentru dulgheri a deschis și un centru de validare/evaluare pentru aceeași ocupație). Acest sistem a crescut foarte mult flexibilitatea pe piața forței de muncă, este foarte apreciat atât de sindicate cât și de angajatori și, cu siguranță, reprezintă un bonus în vremuri de criză, deoarece reduce costurile asociate cu instruirea formală. Comitetele sectoriale, care au un rol esențial în dezvoltarea de standarde ocupaționale, au încurajat în mare măsură dezvoltarea de centre de validare care, la rândul lor, au constituit un stimulent pentru dezvoltarea în continuare a standardelor ocupaționale pentru mai multe profesii, deoarece piatra de temelie procedurală pentru validarea aptitudinilor și competențelor dobândite în mod non-formal și informal beneficiază foarte mult de existența și punerea în aplicare a standardelor ocupaționale. În prezent, 61 centre de validare sunt înregistrate în Registrul Național al Centrelor de validare / evaluare păstrat de ANC. Numărul de ocupații pentru care validarea / evaluarea abilităților și competențelor dobândite non-formal și informal este posibil să fie în prezent de 116, conform statisticilor ANC.

3.2. Anticiparea nevoilor de calificare

Printre cele mai importante măsuri adoptate în scopul anticipării nevoilor de calificare se numără:

- În prezent, în cadrul a trei proiecte regionale finanțate de FSE, Institutul Național de Cercetare Științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale (INCSMPS) împreună cu inspectoratele școlare și prin intermediul metodelor bazate pe anchetă investighează traiectoria pe piața muncii a absolvenților de liceu, astfel încât să permită inspectoratelor școlare să își adapteze oferta educațională și de formare, inclusiv formarea profesională inițială, în conformitate cu nevoile pieței forței de muncă. Exercițiul este în derulare, primul rezultat urmând a se obține la sfârșitul acestui an;
- De asemenea, în cadrul unui proiect finanțat de FSE, de data aceasta o inițiativă strategică, INCSMPS , împreună cu partenerii săi, inclusiv un partener transnațional (fundația italiană Giacomo Brodolini Fondazione), este în curs de dezvoltare un sistem propriu de anticipare tendințelor pieței forței de muncă la nivel național prin folosirea, de această dată, a instrumentelor econometrice și folosind în continuare experiența dobândită prin exercițiul Pan-European SkillsNet. Proiectul românesc s-a încheiat în 2012 (luna mai);
- ACS - Anticiparea schimbărilor pe piața forței de muncă. Acest proiect este implementat de ANOFM în perioada 2011-2013 și este finanțat de Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane POS DRU (Axa prioritară 4). Scopul proiectului este acela de a crește capacitatea de anticipare a evoluțiilor pe termen scurt și mediu pe piața forței de muncă la nivel local, regional

și național. Rezultatul proiectului constă în identificarea măsurilor adecvate de angajare și îmbunătățirea / dezvoltarea altora noi pentru participarea pe piața muncii a unui număr mare de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă, prin intermediul a 16 estimări privind piața muncii de la regional și 2 la nivel național;

- Și INCSMPS participă, încă de la înființarea sa, în anul 2005, la rețeaua SkillsNet a Cedefop, fiind și un partener activ în inițiativa pan-europeană finanțată de Cedefop privind anticiparea cererii și ofertei de competențe. În cadrul acestei inițiative, Institutul a fost responsabil pentru validarea estimărilor referitoare la opt țări, cele mai multe dintre ele din Europa Centrală și de Est, la care se adaugă Grecia și Macedonia.

3.3. Calificări

Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC), este organizată și funcționează ca instituție publică cu personalitate juridică și este coordonată de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (MECTS).

În 2011, ANC a definitivat Cadrul Național al Calificărilor pentru învățământul superior românesc. Astfel, România se află printre primele 10 țări care au realizat acest document în conformitate cu cerințele procesului de la Bologna și angajamentele făcute de miniștrii educației la Bergen (2005) și Leuven (2009).

Îndeplinirea acestui angajament a fost realizată prin elaborarea și finalizarea, în luna octombrie 2011, a proiectului strategic „Dezvoltarea unui sistem operațional al calificărilor din învățământul superior din România - DOCIS”. Impactul

proiectului constă în asigurarea coerenței, compatibilității și comparabilității internaționale a calificărilor și titlurilor obținute în învățământul superior din România.

ANC a stabilit un grup de lucru pentru întocmirea unui raport de auto-certificare referitor la compatibilitatea dintre Cadrul Național al Calificărilor și Cadrul European al Calificărilor pentru învățământul superior (decembrie 2010). În septembrie 2011, ANC a constituit un comitet alcătuit din experți români și străini ale căror sarcini sunt legate de analiza, revizuirea și validarea raportului de auto-certificare.

3.4. Evaluarea

ANC coordonează activitatea de evaluare și certificare a competențelor profesionale dobândite prin alte cai decât cele formale. Competențele profesionale: evaluatorul trebuie să fie un specialist cu experiență în muncă și / sau în coordonarea ocupațiilor / calificărilor pe care le evaluează și trebuie să fie certificat de către ANC în conformitate cu standardul privind competențele ocupaționale profesionale ale evaluatorului.

În ceea ce privește formarea profesională a adulților, recunoașterea și certificarea competențelor profesionale dobândite pe alte căi decât prin educație formală se efectuează în prezent în centre de validare / evaluare care sunt autorizate de către ANC în conformitate cu procedura de evaluare și certificare a competențelor profesionale.

3.5. Asigurarea calității procesului

Metodologia de calificare și certificare a competențelor⁹ este concepută pentru educația și formarea profesională și se

⁹ Metodologia este disponibilă la: <http://www.anc.gov.ro/uploads/so/m4.pdf>

bazează pe principiile de formare inițială și continuă la nivelul instruirii formale, informale și non-formale. Această metodologie a fost elaborată și structurată în scopul de a corespunde modelului de excelență al Fundației Europene pentru Managementul Calității (EFQM). Principiile metodologiei trebuie să se aplice tuturor formelor de evaluare a aptitudinilor și competențelor din domeniul educației și formării profesionale. Rezultatele evaluării se bazează pe finalizarea cu succes a procesului de evaluare al cărui scop este evaluarea achizițiilor dobândite (cunoștințe, aspecte metodologice, abilități și competențe) de către un individ, care să conducă la o certificare în mod normal cerută pe piața forței de muncă și / sau să ofere acces la un nivel educațional superior sau la o carieră academică superioară. Educația și formarea profesională se bazează pe standarde (standarde ocupaționale și calificările corespunzătoare acestora sau standarde de instruire). Evaluarea asociată cu aceste standarde se face în conformitate cu criteriile de evaluare. Achizițiile care fac obiectul evaluării se referă la următoarele competențe ale persoanelor: capacitatea de a utiliza cunoștințe, abilități și probleme metodologice manifestate într-o situație dată.

Sistemul Național al Calificărilor este format din mai multe entități organizatorice la nivel național, regional, județean și local. În ceea ce privește aplicarea metodologiei de certificare a calificărilor și competențelor, aceste entități îndeplinesc o serie de sarcini suplimentare cu privire la următoarele structuri instituționale:

1. infrastructura națională
2. elaborarea cerințelor de evaluare;
3. formarea și evaluarea evaluatorilor;

4. furnizarea de servicii de evaluare, certificare și asigurare a calității;

5. colectarea datelor, analiza datelor și îmbunătățirea calității acestora.

Infrastructura națională este definită din perspectiva instituțiilor care dezvoltă și / sau implementează politicile legate de furnizarea de formare și evaluare a calificărilor din Cadrul Național al Calificărilor (CNC). Aceste instituții sunt:

- **Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului** - Autoritatea Națională pentru învățământul formal de la toate nivelurile, în materie de învățământ preuniversitar și învățământ superior și politici de formare profesională, în colaborare cu Ministerul Muncii și cu comitetele sectoriale;
- **comitetele sectoriale** - Organisme responsabile (în colaborare cu Ministerul Educației și Ministerul Muncii) cu definirea și validarea standardelor și calificărilor, precum și cu politicile privind EFPC;
- **Ministerul muncii, familiei și protecției sociale** - Autoritatea Națională pentru politici de EFPC;
- **ACPART** - Autoritatea Națională pentru Calificările din Învățământul Superior;
- **ARACIS** - Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior;
- **CNCEIP** - Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare în Învățământul Preuniversitar; **CNDIPT** - Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic de la nivelul ciclului de licență;
- **ARACIP** - Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar;

- **Inspectoratele Școlare** - Autoritățile locale cu responsabilități în asigurarea calității în formarea inițială;
- **ANC**- Autoritatea Națională pentru Calificări;
- **Organismele intermediare de certificare** - organismele responsabile pentru asigurarea calității în ceea ce privește certificarea competențelor în sistemul de EFPC.

În ceea ce privește dificultățile referitoare la acest subiect, ar trebui să subliniem faptul că standardele de muncă sunt elaborate de către furnizorii de formare profesională pe cheltuiala proprie.

Grupul Național pentru Asigurarea Calității (GNAC) este o structură informală care acționează în calitate de punct național de referință al Rețelei Europene pentru Asigurarea Calității în Educație și Formare Profesională (EQAVET), a cărei funcție principală este coordonarea și armonizarea sistemelor de asigurare a calității în domeniul IPT. GNAC a accesat fonduri europene mai ales prin Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar. Titlul proiectului este: „Întărirea capacității instituționale a Punctului Național de Referință : Promovăm calitatea! - QUALVET@RO” și își propune să elaboreze o strategie de comunicare a GNAC în vederea punerii în aplicare a recomandării EQARF, politicilor și instrumentelor elaborate în cadrul EQAVET.

Un alt proiect național legat de asigurarea calității este CALISIS (Asigurarea calității în sistemul de formare profesională continuă din România) (POS DRU 2007-2013), care are ca scop principal dezvoltarea și implementarea unui

sistem național de asigurare a calității și managementului IPT prin realizarea studii științifice relevante, printr-o abordare compatibilă cu EQAVET / CERAC.

Un mecanism național de asigurare a calității care merită menționat este strategia națională de asigurare a calității în educație, care este implementat de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul preuniversitar (ARACIP). Această agenție este responsabilă cu:

- Evaluarea externă a calității educației oferite de școlile preuniversitare;
- Licențierea, acreditarea și evaluarea școlilor preuniversitare.

Scopul evaluării externe este în principal:

- De a certifica capacitatea școlilor de a satisface standardele de calitate;
- De a avea un rol în dezvoltarea unei „culturi a calității” în instituțiile preuniversitare.

În ceea ce privește sistemul universitar, în anul 2006 a fost înființată o agenție similară, Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS). Indicatorii-cheie pentru asigurarea calității sunt:

1. Ponderea furnizorilor de IPT care aplică sisteme de asigurare a calității;
2. Investițiile în formarea cadrelor didactice și a formatorilor;
3. Rata de participare la programe de IPT;
4. Rata de absolvire a programelor IPT;
5. Rata de plasare după finalizarea programelor de formare;

6. Utilizarea competențelor dobândite prin programele formare;
7. Rata șomajului;
8. Prevalența grupurilor vulnerabile;
9. Mecanismul de identificare a nevoii de formare;
10. Scheme de promovare a accesului la IPT;

În conformitate cu noua lege privind educația, nr. 1/2011, Cadrul Național al Calificărilor contribuie la asigurarea calității sistemului de formare profesională. Cadrul Național al Calificărilor este un instrument de clasificare a calificărilor conform unui set de criterii pentru nivelurile specifice de învățare atinse, care are ca scop integrarea și coordonarea subsistemelor naționale de calificare și îmbunătățirea transparenței, accesului, progresului și calității calificărilor în raport cu piața muncii și cu societatea civilă. Implementarea Cadrului Național al Calificărilor vizează sistemul național al calificărilor obținute pe parcursul învățământului secundar general, formării profesionale continue și uceniciei, învățământului superior, atât în contexte formale, cât și informale, din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții.

Articolul 355 din Legea nr. 1/2011 prevede faptul că sistemul național de asigurare a calității educației permanente cuprinde sistemul de asigurare a calității în învățământul preuniversitar, în învățământul superior, în formarea profesională inițială și în formarea profesională continuă.

Grupul Național pentru Asigurarea Calității în Educație și Formare Profesională (GNAC), structură informală care funcționează ca punct național de referință pentru asigurarea calității în educație și formare, coordonează armonizarea asigurării calității în educație și formare.

CAPITOLUL 4

PROMOVAREA PARTICIPĂRII LA EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ

4.1. Orientare și consiliere

Există două tipuri de orientare și consiliere: unul bazat pe educație (nivelurile universitar și preuniversitar) și un altul bazat pe piața forței de muncă (agențiile pentru ocuparea forței de muncă). În ceea ce privește rețeaua de învățământ, noua Lege privind Educația Națională, no.1/2011, prevede că în învățământul primar consilierea educațională este asigurată de profesor în colaborare cu părinții și cu psihologul școlii, în învățământul secundar inferior și superior, orientarea și consilierea sunt asigurate în principal de către birourile de asistență pedagogică, organizate în școlile cu mai mult de 800 de elevi, aflate în subordinea birourilor județene de asistență pedagogică (școlile cu mai puțin de 800 de elevi apelează la birourile de asistență pedagogică din alte școli).

În învățământul superior, orientarea și consilierea sunt oferite de centrele de consiliere și orientare a carierei din universități, pentru a facilita transferul socio-profesional a absolvenților pe piața forței de muncă. De asemenea, în cadrul fiecărei universități, instrumentele de evaluare a cadrelor didactice oferă un criteriu legat de activitățile de consiliere și orientare a carierei.

În ceea ce privește rețeaua de pe piața forței de muncă pentru orientare pe tot parcursul vieții, agențiile județene pentru ocuparea forței de muncă sunt responsabile cu orientarea / consilierea în special a grupurilor defavorizate (în principal persoane cu o calificare redusă sau șomeri). Acestea

oferă informații despre oportunitățile de formare și oportunitățile găsirii unui loc de muncă, asigurându-se astfel coerența necesară între formare și cererea de muncă. Potrivit articolului nr. 350 din noua Lege privind Educația Națională, nr.1/2011, orientarea profesională și consilierea pe tot parcursul vieții reprezintă totalitatea serviciilor și activităților care asistă persoanele de orice vârstă și în orice moment atunci când trebuie să facă alegeri referitoare la educație, formare sau la locul de muncă și să își gestioneze cariera. Consilierea și orientarea profesională se realizează prin unități și instituții de învățământ, universități, instituții de formare, servicii de ocupare, și servicii privind ocuparea forței de muncă și tineretul.

În legea actuală, consilierea și orientarea includ următoarele activități:

- a) informații despre cariere, care se referă la toate informațiile necesare pentru a planifica, obține și păstra un loc de muncă;
- b) educație privind cariera, care se oferă în instituțiile de învățământ prin aria curriculară, consiliere și orientare;
- c) consiliere în carieră, ce ajută oamenii să își clarifice scopurile și aspirațiile, să înțeleagă propriul profil educațional, să ia decizii în cunoștință de cauză, să fie responsabili pentru acțiunile lor și să-și gestioneze procesul de tranziție al carierei la momente diferite;
- d) consiliere privind angajarea, ce ajută oamenii să își clarifice scopurile imediate privind angajarea și să învețe despre competențele

necesare pentru a căuta și obține un loc de muncă.

Sistemul românesc de servicii de informare, orientare și consiliere este format din mai multe rețele, centre sau servicii, sub supravegherea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale. Toate instituțiile menționate mai sus sunt finanțate de la bugetul de stat.

Majoritatea personalului angajat în instituțiile specializate ale rețelei Ministerului Educației (ME) care furnizează servicii de informare, orientare și consiliere în domeniul educației sunt psihologi, pedagogi, sociologi și asistenți sociali. Ele sunt angajați în posturi, cum ar fi cele de cadru didactic / psiholog / pedagog / sociolog. Formarea lor de bază este asigurată prin cursuri universitare oferite de Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației și Facultatea de Sociologie și Asistență Socială. Mulți absolvenți au urmat module de formare profesională postuniversitare (diplome în Studii Aprofundate sau de master) specializați în consiliere și orientare, psihoterapie, management și administrare școlară. Participarea la cursuri postuniversitare de orientare și consiliere nu este o condiție obligatorie pentru obținerea unui post de consilier în învățământul preuniversitar.

Prin Ordinul nr. 3370 (03.09.1998) al Ministerului Educației, Institutul de Științe ale Educației, prin Departamentul său de Orientare Școlară și Profesională a primit rolul de coordonator metodologic pentru rețeaua de orientare și consiliere EUROGUIDANCE a Ministerului Educației. Derulează cercetări în domeniu, proiectează instrumente de lucru care răspund nevoilor profesionale ale consilierilor și organizează programe de informare/formare pe

termen scurt pentru consilierii care lucrează în rețeaua de informare, orientare și consiliere. Departamentul de Orientare Școlară și Profesională din cadrul Institutului de Științe ale Educației a elaborat următoarele proiecte:

- **Euroguidance (1999-prezent):** are ca scop promovarea dimensiunii europene a orientării și consilierii și furnizarea de informații cu privire la mobilitate;
 - **Educație pentru inserția socio-profesională a elevilor. Compendiu de metode și tehnici utilizate în consilierea carierei (2005-2005):** își propune să identifice metodele corespunzătoare pentru orientarea profesională;
 - **CIRC - Centrele Releu pentru Inovare a Orientării (2005-2007);**
 - **Program de formare pentru consilieri în învățământul preuniversitar (2006);**
 - **Analiza nevoilor de consiliere pe tot parcursul vieții (2006):** Studiu privind programele de formare inițială pentru consilieri (programe în universități, masterate, studii postuniversitare) în România și UE;
 - **Sistemul de monitorizare a absolvenților din perspectiva consilierii pe tot parcursul vieții (2007):** își propune să identifice influența consilierii în luarea deciziilor legate de carieră și asupra percepțiilor absolvenților în ceea ce privește învățarea pe tot parcursul vieții și, de asemenea, să modeleze un sistem de monitorizare pentru absolvenți din perspectiva consilierii și orientării pe tot parcursul vieții;
 - **GIANT - Acțiuni inovative în domeniul orientării și instrumente noi (2008-2010);**
-

- **PNC-EFP-CO (2009-2011):** își propune să dezvolte o rețea eficientă între punctele naționale de coordonare din țările participante și întocmirea unui ghid metodologic pentru conectarea calificărilor EFP la Cadrul European al Calificărilor;
- **Orientarea Virtuală (2009-2011):** are ca obiectiv creșterea utilizării TIC în rândul consilierilor oferind îndrumare, formare și formare de aptitudini necesare pentru furnizarea unor astfel de servicii.

4.2. Stimulente pentru promovarea participării la EFP și a accesului la piața forței de muncă

Printre principalele măsuri și inițiative care facilitează cooperarea între sectorul educației și cel al ocupării forței de muncă, prezentate în programul național de reformă 2011-2013, putem menționa:

- **tranziția de la șomaj sau inactivitate la încadrarea în muncă:** în perioada 2011-2013, pachetul de măsuri privind stimularea muncii se concentrează pe sprijinirea solicitanților în scopul îmbunătățirii șanselor de angajare individuale (informații personalizate legate de carieră și programe de consiliere, programe de formare profesională și stimulare a spiritului antreprenorial individual) și punerea în aplicare a cadrului legal privind sistemele de asigurări de șomaj și stimularea ocupării forței de muncă;
- **cadrul legal privind stimularea ocupării forței de muncă:** modificarea și completarea Legii nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă se adresează dezvoltării noilor măsuri de stimulare a ocupării forței de muncă și adaptării implementării acestora la nevoile actuale ale pieței forței de

muncă. Proiectul de lege prevede introducerea din următoarele elemente: furnizarea de servicii gratuite de evaluare a abilităților dobândite în sistemul informal și non-formal; acordarea de sprijin financiar pentru șomerii neremunerați în timpul participării la programele de formare profesională continuă (FPC); condiții mai flexibile pentru subvenționarea programelor de FPC care au fost organizate de angajatori; îmbunătățirea accesului la prime de mobilitate pentru șomeri neremunerați și reducerea condiționalității pentru societățile care angajează șomeri și persoane aparținând grupurilor vulnerabile.

- **măsuri active de ocupare:** în perioada 2011-2013, prin intermediul Fondului Social European (POS DRU, Axa prioritară 5), există o inițiativă care vizează facilitarea transferului persoanelor fără loc de muncă pe piața muncii, în special a celor cu o situație precară (șomeri pe termen lung). Se estimează că, până la sfârșitul anului 2013, un număr total de 59.000 de șomeri pe termen lung vor participa la această inițiativă. Programele integrate de ocupare cuprind un set comprehensiv de măsuri care vizează dezvoltarea capacităților individuale de căutare a unui loc de muncă și de a deveni angajabil (consiliere și orientare profesională, motivare personală, profesională și dezvoltarea abilităților antreprenoriale) și facilitarea transferului pe piața muncii (medierea muncii, înființarea unei afaceri etc.). În perioada 2011-2013, Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM) pune în aplicare proiectele finanțate din Fondul Social European prin POS DRU (Axa Prioritară 4):
 - **Call center SPO** - creșterea calității și eficienței serviciilor oferite de implementarea centrelor de apel.

Proiectul are drept scop creșterea oportunităților de orientare profesională / formare / dezvoltare și integrare socio-profesională pe piața muncii pentru solicitanți, prin dezvoltarea unui sistem inovativ de furnizare a informațiilor. Valoarea întregului proiect este de 11.200.000 lei;

- **Prosolf - PROMovarea serviciilor de SELF-service** mai modern și flexibil sistem de furnizare a serviciilor publice de ocupare. Se va fi elabora în studiu privind nevoile clienților agenției iar 47 centre de self-service vor fi create. Bugetul proiectului este de 1.8500.000 lei;
- **MedForm** - proiectul își propune să adapteze angajaților ANOFM la noi forme de organizare și management, ca urmare a modificărilor legislative, de formare profesională a personalului pentru a răspunde noilor cerințe. Proiectul are drept scop instruirea 210 de persoane și facilitatori, iar 10 persoane fi formatori de facilitatori. Bugetul proiectului este de 11 milioane lei;
- **RATIO L3** - proiectul își propune să creeze cadrul general pentru creșterea nivelului de calificare profesională a personalului SPO fundamentată pe o abordare inovativă a formării continue. Bugetul proiectului este de 18,3 milioane lei;
- **COMPROF - Creșterea nivelului de competențe** profesionale ale personalului ANOFM în scopul de a oferi servicii personalizate grupurilor vulnerabile, șomerilor și solicitanților de locuri de muncă. Proiectul își propune să dezvolte și să testeze un model pentru furnizarea de programe de formare pentru personalul agenției, care să îmbunătățească competențele

- personalului în furnizarea de servicii personalizate de ocupare. Bugetul proiectului este de 18,5 milioane lei;
- ***CAMPION - Centre autonome și moderne de instruire prin implementarea unei noi organizații.*** Proiectul are ca scop modernizarea și îmbunătățirea capacităților instituționale ale celor opt structuri regionale de formare profesională ale agenției (centrele regionale de formare profesională pentru adulți) pentru a deveni mai competitive în furnizarea de servicii de calitate, adaptate cerințelor pieței. În același timp, vor fi convenite protocoale și acorduri de cooperare cu societăți, cu alte centre de formare naționale și internaționale, și vor fi create rețelele de colaborare. Bugetul proiectului este de 20,8 milioane lei;
 - ***ECOP - formarea continuă orientată spre performanță, dedicată profesioniștilor implicați în formarea profesională a șomerilor.*** Acesta are ca scop creșterea nivelului de competențe profesionale, sociale, civice și de comunicare ale personalului implicat în formarea șomerilor. Bugetul proiectului este de 20,9 milioane lei;

În perioada 2011-2013, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Tineretului și Sportului și ANOFM implementează programe și / sau proiecte (prin schemele de ajutor de stat și cele cu co-finanțare) pentru a stimula formarea profesională continuă (FPC) a angajaților și implicarea partenerilor sociali în corelarea sistemelor de educație și formare cu evoluția pieței muncii.

În vederea asigurării sustenabilității pe termen lung a zonelor din mediul rural, în perioada 2011-2013, intervențiile

financiare susținute în cadrul FSE (POS DRU) iau în considerare orientarea, consilierea și formarea profesională a persoanelor care locuiesc în mediul rural activând în domeniul antreprenorial și în domenii non-agricole, precum și integrarea persoanelor inactice pe piața muncii, inclusiv a celor care își câștigau existența din agricultura de subzistență. Până în 2013, se estimează că 135.500 de persoane din mediul rural vor participa la programe integrate dedicate dezvoltării resurselor umane și ocupării.

În conformitate cu proiectul-pilot al Strategiei Europa 2020, „O agendă pentru noi competențe și locuri de muncă”, guvernul va întreprinde măsurile necesare pentru punerea în aplicare, la nivel național, a conceptului de flexicuritate și a măsurilor care să conducă la creșterea șanselor de integrare a persoanelor din grupurile defavorizate, femei și tineri, pe piața forței de muncă. Mai mult decât atât, Cadrul Național al Calificărilor va fi finalizat, Clasificarea Ocupațiilor din România va fi revizuită iar dezvoltarea de parteneriate între sistemul educațional și piața forței de muncă va fi susținută în special prin implicarea partenerilor sociali în planificarea ofertelor educaționale și de formare. Măsurile de facilitare a intrării tinerilor pe piața muncii (orientarea, consilierea, ucenicia, înființarea de societăți) vor contribui, de asemenea, la implementarea inițiativei emblematice „Tineretul în mișcare”.

În vederea asigurării participării active a persoanelor expuse riscului de sărăcie, precum și a comunităților defavorizate și pentru implementarea celor mai adecvate măsuri de combatere a sărăciei, România intenționează să creeze cadrul adecvat pentru a facilita accesul și participarea persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile pe piața muncii. În acest fel, se urmărește dezvoltarea de programe specifice

pentru (re) inserția pe piața muncii a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile și de programe de formare dedicate dobândirii competențelor și calificărilor de bază. Programele abordează următoarele categorii de persoane: persoane de etnie romă, persoane cu dizabilități, tineri cu vârste sub 18 ani care părăsesc sistemul instituțional de îngrijire a copilului, persoane care beneficiază de venitul minim garantat, persoanele fără adăpost și persoane care trăiesc în comunități izolate. În perioada 2011-2013, se estimează să se înființeze 500 de structuri de economie socială și 10.000 de locuri de muncă în cadrul acestor structuri de economie socială și 150.000 de persoane vor participa la programe de formare/recalificare destinate grupurilor vulnerabile.

ABREVIERI

CNDIPT - Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic

ANOFM - Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă

COSA - Direcția pentru standarde ocupaționale, calificări și atestare

ARACIP - Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar

AJOFM - Agențiile Județene pentru Ocupare a Forței de Muncă

ANC- Autoritatea Națională a Calificărilor

CNFP- Centrul Național de formare a personalului din învățământul preuniversitar

TTC - Casa Corpului Didactic

SOPDHR - Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane

SFPC - Strategia pe termen scurt și mediu pentru formare profesională continuă

IPT - Învățământ profesional și tehnic

FPI – Formarea profesională inițială

FPC – Formarea profesională continuă

EFP – Educația și formarea profesională

PRINCIPALELE LEGI CARE REGLEMENTEAZĂ FURNIZAREA DE EFP

- Legea nr. 84/1995
- Adoptarea Legii privind Formarea Profesională a Adulților (Legea 375/2002)
- Legea asigurării calității în domeniul educației a fost aprobată (Legea nr. 87/2006)
- Legea nr. 1/2011 privind educația națională
- Codul muncii român - Legea nr. 40/2011
- Ordonanța Guvernului nr. 129/2000 privind Formarea Profesională a Adulților, modificată prin Legea nr. 375/2002 și Ordonanța Guvernului 76/2004
- Legea nr. 76/2002
- Legea nr. 107/2004
- Legea nr. 580/2004
- Legea nr. 76/2002
- OG nr. 129/2000
- Legea nr. 279/2005
- HG nr. 875/2005
- Ordinul nr. 701/2003
- Legea nr. 1/2011
- Legea nr. 53/2003
- Legea nr. 40/2011
- Legea nr. 132/1999
- OG nr. 129/2000

- OG nr. 76/2004
- HG nr. 522/2003
- HG nr. 887/2004
- HG nr. 1829/2004
- Ordinul Ministrului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei și al Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 353/5.202/2003
- Ordinul Ministrului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei și al Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 80/3.328/2005
- Ordinul Ministrului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei și al Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 501/5.253/2003
- Legea nr. 279/2005
- Ordonanța de Guvern nr.129/2000

REFERINȚE

1. Strategia pe termen scurt si mediu pentru formarea profesionala continua 2005-2010
2. Olivia Jidveian, ANPCDEFP, Implementarea programului de învățare pe tot parcursul vieții în anul 2010
3. Iulian Neașu Dalu, Corina Cristiana Neașu Dalu, PARTICIPAREA TINERILOR LA EDUCAȚIA NONFORMALĂ. OPORTUNITĂȚI ȘI OBSTACOLE, ISE, 2010
4. Proiectul Strategiei Integrate pentru dezvoltarea resurselor umane din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți, 2009-2020, PROIECT PHARE RO 2006/018-147.04.05.01.07.02
5. Ghinararu, C. (2011). Evaluarea Programului Național de Reformă în ROMÂNIA. Evaluarea prealabilă a Programului național de reformă 2011-primăvara anului 2011, *Correspondentul la nivel național al SYSDEM*.
6. Ghinararu, C. (2011). Promovarea ocupării tineretului din România - Un nou acord pentru o generație dinamică, evaluare colegială asupra „Măsurilor de stimulare a inițiativelor de auto-ocupare pentru tineri”, Spania, Madrid, Nov.14-15, 2011.

7. Iacob, M.(2011). Orientare și consiliere în România, Institutul de Științe ale Educației, PNC-EFP-CO, București.
8. Asigurarea calității în formarea profesională continuă, CNCFPA, 2008.
9. Comisia Europeană, Structurile Sistemelor de Educație și formare din Europa.
10. Romania, ediția 2009/10.
11. Comisia Europeană, Prezentări generale ale Sistemului Național asupra sistemelor educaționale din Europa și reformele în curs de desfășurare, ediția 2010
12. Programul Național de Reformă (2011-2013), București.
13. Baza de date Tempo, Institutul Național de Statistică, www.insse.ro
14. Raportul Național privind Copiii în afara sistemului de educație - UNICEF România

WEB-SITE-URI CONSULTATE

1. Autoritatea Națională pentru Calificări,
<http://www.anc.gov.ro/>
2. Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului: www.edu.ro
3. Agenția Națională Pentru Calificările din Învățământul Superior și Parteneriat cu Mediul Economic și Social
<http://www.acpart.ro>
4. Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale
www.anpcdefp.ro
5. Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar
ARACIP: <http://aracip.edu.ro/>
6. Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior ARACIS: <http://www.aracis.ro/>
7. Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic: www.tvet.ro

8. Centrul Național de Evaluare și Evaluare (<http://www.edu.ro/index.php/articles/c862/>)
9. Consiliul Național Pentru Finanțarea Învățământului Superior: <http://www.cnfis.ro/index.html>
10. Institutul Național de Statistică: www.insse.ro
11. Institutul de Științe ale Educației: www.ise.ro
12. Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă: www.anofm.ro
13. Grupul Național pentru Asigurarea Calității <http://www.gnac.ro/>
14. <http://www.anc.gov.ro/uploads/so/m4.pdf>
15. <http://www.eqavet.eu/gns/what-we-do/implementing-the-framework/romania.aspx>